

ר' עובדיה מברטנורא
צורת פתח אפילו יותר מעשר
היו פתח: ט מקיפין שלשה
חבלים. אשיירא שחנתה
בבקעה קאי: זה למעלה מזה.
ע"ג יתדות סביב, מן החבל
התחתון לקרקע פחות מג' והרי
כאילו כולו עומד דכל פחות מג'
כלבוד דמי, וממנו לאמצעי
פחות משלשה הרי עומד ששה
טפחים פחות שני משהוין
בשני האוירין, ומאמצעי לעליון
פחות משלשה הרי תשעה
טפחים עומד בשלשה האוירין
פחות שלשה משהוין: שיעור
עובי החבלים יותר על טפח.
שלשה משהוין, כדי שיהא בין
הכל עשרה טפחים: * מקיפים
בקנים. נעוצים ועומדים, וזו
היא מחיצת שתי, אבל של
חבלים הויא מחיצה של ערב:
בשיירא דברו. הקילו אצלן
שאין צריכים אלא או שתי כגון
קנים, או ערב כגון חבלים, אבל
ליחיד לא הקילו אלא עד
שיהיה בה שתי וערב. ושלשה
בני אדם הרי הן כשיירא: כל
מחיצה שאינה של שתי ושל
ערב כו'. ר' יוסי בר' יהודה
פליג עליה דאבוה, וקאמר
אפילו לשיירא בעי שתי וערב:
אחד משני דברים. או שתי או

אָסור לטלטל בתוכה, אף אם העומד מרובה על
הפרוץ, לפי שפירצה מעל עשר אמות אינה פתח,
ונמצא שאין כאן מחיצה:

משנה ט

שיירה שחנתה בבקעה, ורוצים לטלטל בה בשבת, בני
השיירא מקיפין את מקום חנייתם עם שלשה
חבלים האחוזים ביתדות הנועצות בקרקע, זה
למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא
יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים שכל הנח
שהוא פחות משלשה טפחים נחשב כמחובה (מדין
"לבד"), והוי מחיצה.

שיעור שלושת החבלים ועינין הכל ביחד צריך
להיות יתר על טפח, פדי שיהא הפל - כל
המחיצה, דהיינו החבלים יחד עם הרווחים שביניהם
יהיו עשרה טפחים:

משנה י

דרך נוספת להתיר טלטול לשיירא שחנתה בבקעה:
מקיפין את מקום חנייתם בקנים, ובלבד שלא
יהא הרווח בין קנה לחברו שלשה טפחים
ובזה נחשבת מחיצה מדין "לבד".

בשיירא דברו - מה שהתירו חכמים מחיצה של
ערב לבד (חבלים) או של שתי לבד (קנים), לא התירו
אלא בשיירא, אבל יחיד צריך לעשות מחיצה של
שתי וערב כאחת, דברי רבי יהודה. וחכמים
אומרים: לא דברו בשיירא אלא בהוזה כלומר

נקטו שיירא משום שכך מצוי, אבל באמת גם ליחיד די בשתי או בערב לבד.
כל מחיצה שאינה של שתי ושל ערב כאחת - אינה מחיצה, ואפילו שיירא
אינה מותרת עד שיעשו מחיצה משתי וערב כאחת, דברי רבי יוסי בר רבי
יהודה. וחכמים אומרים: אחד משני דברים או של שתי לבד כגון בקנים,
או של ערב לבד כגון בחבלים.⁹

ר' עובדיה מברטנורא

ערב. ואיכא בין רבנן קמאי לרבנן בתראי דרבנן קמאי לא שרו ליחיד אלא דומיא דשיירא, בדרך, הואיל ואינו יכול לעשות מחיצה ראויה, ולא בישוב, ורבנן בתראי אמרי אחד משני דברים בין ליחיד בין לרבים בין בדרך בין בישוב, והלכתא כותייהו. אלא שאדם אחד או שנים ששבתו במדבר אין יכולים לעשות מחיצה גדולה יותר מבית סאתים שהוא מאה אמה אורך על חמשים רוחב כחצר המשכן, ושלשה בני אדם או יותר הן שיירא ויכולים לעשות מחיצה גדולה ואפילו כמה מילין כפי מה שצריך להם ולכלי תשמישם ולבהמתם, ובלבד

אַרְבַּעָה דְּבָרִים פְּטְרוּ בַּמַּחֲנֶה היוצאת למלחמה, ואפילו למלחמת הרשות, שהקלו חכמים עליהם מפני שעוסקים בכיבוש: **מְבִיאִין** - מלקטים **עֲצִים מִכָּל מְקוֹם** ואין חוששין לגזל¹⁰, ו**פְּטוּרִים מִרְחִיצַת יָדַיִם** - נטילת ידיים לפני הסעודה¹¹, ו**מְדַמְאֵי** - אינם צריכים לעשר את הדמאי (כמבואר בדמאי ג, א). ו**מְלַעְרְב** עירובי חצרות, אך עירובי תחומין צריכים לערב:

פרק שני

תיקון הבארות ברשות הרבים לשתייה בשבת

משנה א

עוֹשֵׂין פְּסִין - קרשים **לְבִירָאוֹת** - מסביב לבורות המים שברשות הרבים, כדי שהשטח שעל יד הבאר

שלא ישאר מקום פנוי בתוך המחיצה יותר מבית סאתים: פטרו במחנה. ליוצאים למלחמה ואפילו למלחמת הרשות: **מְבִיאִין עֲצִים**. ואין חוששים משום גזל, ואפילו כרתו אותם בעליהם ועשאום חבילות: ו**פְּטוּרִים מִרְחִיצַת יָדַיִם**. שלפני הסעודה, אבל במים שלאחר הסעודה חייבים. הואיל ונתקנו מחמת הסכנה של מלח סדומית המסמא את העינים, חמירא סכנתא מאיסורא: ו**מְדַמְאֵי**. שאין צריכין להפריש תרומת מעשר של דמאי, כגון אם לקחו תבואה מעם הארץ: ו**מְלַעְרְב**. עירובי חצרות, כגון מאהל לאהל במחנה מוקף מחיצות. אבל עירובי תחומין צריכין לערב: **ב א עוֹשֵׂין פְּסִין לְבִירָאוֹת**. שברשות הרבים. לפי שהבירות רשות היחיד הן שעמוקים עשרה ואין יכולים

ביאורים והרחבות

בהווה" ולעולם יחיד מותר, לבין חכמים בסיפא המתירים ביחיד? והשיבו: איכא בינייהו יחיד ביישוב. כלומר, לחכמים ברישא ההיתר ליחיד הוא דווקא בדומה לשיירא החונה בדרך, ששם אין אפשרות לעשות מחיצה ראויה, אבל בישוב לא התירו, וחכמים בסיפא שאמרו בסתם: "אחד משני דברים", מתירים בכל אופן, הן ליחיד הן לציבור, הן בדרך הן בישוב.

לסיכום, נמצא במשנתנו ארבע שיטות בדיון מחיצה של שתי או של ערב: לדעת **רבי יוסי בר רבי יהודה**, אינה מחיצה כלל ואפילו לשיירא. לדעת אביו - **רבי יהודה**, נחשבת מחיצה לגבי שיירא בלבד. לדעת **חכמים דרישא** נחשבת מחיצה גם לגבי יחיד, אולם היתר זה הוא רק בהיותו בדרך. ולדעת **חכמים דסיפא** נחשבת מחיצה גם לגבי יחיד ואפילו בהיותו בישוב.

10. גרסינן בגמרא (ז, א): תנו רבנן: מחנה היוצאת למלחמת הרשות, מותרין בגזל עצים יבשים. רבי יהודה בן תימא אומר: אף חונין בכל מקום (מבלי להתחשב בשדות של בעלי הבתים). ובמקום שנהרגו שם נקברין.

11. בגמרא (ז, ב) למדין בשם אביי: לא שנו אלא מים ראשונים, אבל מים אחרונים חובה. אמר רב חייא בר אשי: מפני מה אמרו מים אחרונים חובה? מפני שמלח סדומית יש שמסמא את העינים.